

LIITE 2. LAUSUNNOT, MIELIPITEET JA KOOSTE VASTAUKSISTA

Suojelusuunnitelma on ollut nähtävillä 3.1.2025-10.2.2025 välisenä aikana kaupungin verkkosivuilla ja Porvoo-infossa. Siitä jätettiin kaksi mielipidettä ja neljä lausuntoa.

Uudenmaan ELY-keskus, lausunto 7.2.2025

Uudenmaan ELY-keskus toteaa suojelusuunnitelmaehdotuksesta lausuntoon seuraavaa.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa lausunnossaan kiinnittävänsä huomiota maankäyttö- ja rakennuslain osalta siihen, että rakentamislaki on tullut voimaan 1.1.2025. Vuonna 2024 maakäyttö- ja rakennuslaki on kuitenkin ollut vielä voimassa.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että tulevista pohjavesialueiden suojelusuunnitelmista on varauduttava tekemään suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (SOVA).

Uudenmaan ELY-keskus on kommentoinut suojelusuunnitelmaluonnosta hankkeen aikana. ELY-keskuksen kommentit on pääosin otettu hyvin huomioon mutta tekstiin on jäänyt joitain asiavirheitä, jotka Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tulee korjata.

Sivulla 51 kohdetta MP_12 koskevassa tekstissä on todettu, että "Uudenmaan ELY-keskus on vuonna 2017 kehottanut poistamaan pilaantuneet maa-ainekset tietyltä määräalalta sekä arvioimaan maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen niiden haitta-aineiden osalta, joiden pitoisuudet ylittävät kynnysarvot. Kunnostusta ei tiettävästi ole tehty." ELY-keskus ei ole tehnyt kohteelle kehotusta, joka kuuluu hallintopakkomenettelyyn, vaan antanut puheena olevaa määräalaa koskien ilmoituspäätöksen. Ilmoitusmenettely on vapaaehtoinen menettely toisin kuin hallintopakkomenettely. Ilmoituspäätöksessä on edellytetty em. toimenpiteitä puhdistustyön yhteydessä. Puhdistusta ei ELY-keskuksen tietojen mukaan ole toteutettu.

Sivulla 53 todetaan Mätäjärven vanhan kaatopaikan muodostama riski merkittäväksi, vaikka pisteiden (48/100) perusteella sen pitäisi olla erittäin merkittävä. Vanhan ratapihan kunnostamattomat alueet ovat saaneet samat pisteet ja niiden muodostama riski on todettu erittäin merkittäväksi.

Muilta osin Uudenmaan ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa suojelusuunnitelmaan.

Vastine Uudenmaan ELY-keskuksen lausuntoon:

Rakentamislain osalta on päivitetty lainsäädäntöliite sekä tarkastettu suojelusuunnitelman teksti.

SOVA-arviointi huomioidaan jatkossa tulevissa hankkeissa.

Lausunnossa mainitut asiavirheet on korjattu suojelusuunnitelmaan.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, lausunto 10.2.2025

Etelä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen ympäristöterveydenhuoltoyksikkö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Suojelusuunnitelman liitteessä 1 käsiteltiin pohjaveden suojelua koskevaa lainsäädäntöä. Suojelusuunnitelmassa tuotiin esille terveydensuojelulaki ja sen nojalla annettu terveydensuojeluasetus, sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta (1352/2025), pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (401/2001) sekä valtioneuvoston asetus talousveden tuotantoketjun riskienhallinnasta ja omavalvonnasta (7/2023). Edellä mainittujen säädösten sisältöä ei avattu suunnitelmassa tarkemmin.

Terveydensuojelulain 2 §:n mukaan ”Elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä (omavalvonta). Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.” Nämä olisi hyvä nostaa esille lainsäädännön sisältöihin.

Suojelusuunnitelman merkitys talousveden jakelualueiden riskinarvioinnin pohjatyössä on merkittävä. Talousveden tuotantoketjun riskienhallinnasta ja omavalvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (7/2023) 4 §:n 2 momentin mukaan:

”riskinarviointiin sisällytetään selvitys siitä, miten riskinarvioinnissa on otettu huomioon raakaveden lähteenä käytettävää vesimuodostumaa koskevat:

- vesienhoitolain 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut vesimuodostuman ominaispiirteet, 2 kohdassa tarkoitetut ihmisen toiminnan vaikutukset ja 7 kohdassa tarkoitetun vesien seurannan tulokset*
- vesienhoitolain 10 e §:ssä tarkoitettu pohjavesialueen suojelusuunnitelma ja*
- vesilain 4 luvun 12 §:ssä tarkoitetut vedenottamon suoja-alueääräykset”*

Tämä lainsäädännöllinen velvoite ja suojelusuunnitelman yhteys talousvettä toimittavien laitosten riskinarviointityöhön on hyvä mainita suojelusuunnitelmassa. Suojelusuunnitelmassa tuotiin esille, että suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden etenemistä tullaan seuraamaan Porvoon Veden WSP:n laadinnan myötä perustetussa Pohjaveden suojelu -työryhmässä.

Talousvettä toimittavien laitosten viranomaisvalvonnalla ja omavalvonnalla seurataan raakaveden ja talousveden laatua. Terveydensuojeluviranomaisen suunnitelmallisen talousvesivalvonnan tuloksista saa lisätietoa pohjavesialueiden vedenlaadusta. Vaikka tutkimukset tehdäänkin pääsääntöisesti kuluttajan vesipisteestä otetusta näytteestä, on suuri osa muuttujista sellaisia, että niiden pitosuuteen ei vedenjakeluverkostolla ole vaikutusta ja ne ovat näin ollen hyödynnettävissä pohjaveden laatua selvitetessä.

Luvussa 22 käsiteltiin varautumista ja toimintaa vahinkotapauksissa. Luvussa on hyvä käsitellä myös kyberturvallisuutta ja tiedon avoimuutta koskevia näkökulmia, mikä on tärkeä ja ajankohtainen osa varautumista. Suojelusuunnitelmassa on tarpeen painottaa, että viranomaisten ja toimijoiden suunnitelmat tulee olla ajantasaisia ja kattavia, ja ne ovat välttämätöntä yhteensovittaa toisensa kanssa.

Öljy- ja kemikaalionnettomuuksiin liittyen oli hyvin tuotu esille toimijoiden ja viranomaisten saumattoman yhteistyön merkitystä. Terveydensuojeluviranomaisella on tärkeää olla onnettomuustilanteissa tarvittavat tiedot nopeasti käytettävissä ja jonka asiantuntemusta tarvitaan, jos onnettomuudesta voi aiheutua terveyshaittaa. Terveydensuojelulain 44 §:n 2 momentin mukaan ”Toiminnanharjoittajan ja yleisötilaisuuden järjestäjän on ilmoitettava viivytyksettä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle terveydensuojelun kannalta merkityksellisestä onnettomuudesta tai muusta toiminnan häiriöstä. Samalla on annettava tieto niistä toimenpiteistä, joihin toiminnanharjoittajan tai yleisen tilaisuuden järjestäjän toimesta on ryhdytty.” Tämä on hyvä lisätä suojelusuunnitelmaan.

Suojelusuunnitelmassa esiteltiin riittävällä tarkkuudella alueen kaavoitustilanne. Tällä hetkellä olemassa olevat pohjavesien suojeluun tähtäävät kaavamääräykset ilmenivät suojelusuunnitelmasta. Suunnitelmasta ilmenivät myös kaavoitusta ohjaavat periaatteet. Tulevissa osayleiskaavan tai yleiskaavan sekä asemakaavojen päivityshankkeissa on kaikkien Porvoon pohjavesialueiden suojelu syytä ottaa paremmin huomioon rajauksin ja määräyksin.

Suunnitelmassa listattiin, mitä pohjavesien suojelua koskevia määräyksiä on annettu vuonna 2012 voimaan astuneissa Porvoon ympäristönsuojelumääräyksissä ja vuonna 2008 voimaan astuneessa rakennusjärjestyksessä.

Suojelusuunnitelmassa on liitteenä pohjavesialuekohtaiset kartat, joissa on esitetty, mitä riskitoimintoja pohjavesialueella on. Kartat eivät olleet lausunnolla olevassa materiaalissa mukana.

Liitteessä 4 on pohjaveden suojelutoimenpiteiden taulukko. Toimenpiteille on määritelty toteutusvastuu eli nimetty yksi tai usea vastuutaho. Myös valvontavastuu on merkitty taulukkoon. Kaikille toimenpiteille olisi hyvä vielä kirjata toteutusaikataulut. Taulukossa oli kyllä ilmoitettu, että kiireellisimmät suojelutoimenpiteet tummennettu, mikä ei kyllä erottunut lausunnoilla olevassa materiaalissa. Kiireellisimmät suojelutoimenpiteet on tärkeää kohdistaa sellaisiin kohteisiin, joissa on suurin riski vedenottamon tai talousvesikaivojen saastumiselle, eikä korvaavaa talousveden saantia ole käytettävissä.

Suojelusuunnitelmassa kerrottiin, että toimenpiteiden toteutumista perustetaan seuraamaan pohjavesiseurantaryhmä. Seurantaryhmässä on tärkeää olla myös kunnan terveydensuojeluviranomaisen edustus. Toimenpiteiden seuranta on oleellista, sillä tällöin suojelusuunnitelma pysyy käyttökelpoisena ja sitä voidaan hyödyntää valvonnassa, alueiden suunnittelussa ja luvituksessa.

Suojelusuunnitelmassa ei käsitelty, miten siitä on tarkoitus tiedottaa. Pohjavesien suojelutoimenpiteistä ja -velvoitteista on tärkeää tiedottaa pohjavesialueella toimivia ja siellä asuvia. Suojelusuunnitelmasta on syytä tiedottaa eri viranomaisia, pohjavesialueiden toimijoita ja asukkaita, jotta kaikki tahot voivat ottaa omassa toiminnassaan suojelusuunnitelman huomioon. Suojelusuunnitelma on julkisilta osin hyvä olla saatavilla esimerkiksi kunnan verkkosivuilla.

Vastine Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausuntoon:

Lainsäädäntöliitettä on päivitetty lisäämällä terveydensuojelulain 2 § tekstiin.

Kappaleeseen 8.2. lisättiin lainsäädännöllinen velvoite sekä suojelusuunnitelman yhteys talousvettä toimittavien laitosten riskinarviointityöhön.

Raakavesituloksista on saatu suojelusuunnitelman laatimiseksi riittävästi tietoa, joten lausunnossa esitettyä hanavesituloksien käsittelemistä ei ole katsottu tarpeelliseksi. Porvoon vesi myös ottaa omaehtoisesti enemmän näytteitä kuin lainsäädäntö velvoittaa, ja lisäksi omavalvontatuloksia verrataan koko ajan raakavesinäytteisiin.

Lausunnossa esiin tuotu kyberturvallisuusasioiden käsittely on tullut suojelusuunnitelmiin uutena teemana muuttuneen maailmantilanteen vuoksi. Porvoon suojelusuunnitelmaan lisättiin lausunnon perusteella yleistasoinen kappale kyberturvallisuudesta. Porvoon veden WSP päivitetään kuluvana vuonna, ja siinä käsitellään mm. kyberturvallisuutta.

Suojelusuunnitelman kappaletta 22 on täydennetty terveydensuojelulain 44 §:n 2 momentin sisällöllä.

Lausunnon huomio siitä, että osayleiskaavan, yleiskaavan sekä asemakaavojen päivityshankkeissa on kaikkien Porvoon pohjavesialueiden suojele syytä huomioida paremmin rajauksin ja määräyksin, on lisätty huomiona toimenpidetaulukkoon sekä tekstiin kaa-voitusta käsittelevään osaan toimenpiteenä.

Suojelusuunnitelmaan on lisätty tieto siitä, että kaupungin rakennusjärjestystä päivitetään.

Toimenpidetaulukkoon on lisätty puuttuneet korostukset kiireellisiin toimenpiteisiin, ja toteutusaikataulu on päivitetty tarkentuneiden asioiden osalta (esim. suoja-aluesuunnitelman aikataulu).

Suojelusuunnitelman kappaleeseen 1 on lisätty, että seurantaryhmän kokoonpanoon kuuluu myös kunnan terveydensuojeluviranomainen.

Porvoon Veden asiakaslehteen on tulossa lähiaikoina artikkeli suojelusuunnitelmasta. Tämä tieto on lisätty toimenpidetaulukkoon ja tekstiin.

Mielipide 1, annettu 9.2.2025

Haluan kommentoida pohjavesien suojelusuunnitelmaa alueella [REDACTED]. Meillä on karjatila [REDACTED] ja karjanlannan levitys on kielletty suojavyöhykkeillä. Tämä rajoittaa merkittävästi meidän liiketoimintaa ja peltöjen kasvukunnon sekä multavuuden ylläpitämistä. Karjanlanta tulisi saada levittää pelloille, sillä tällä on positiivisia vaikutuksia maaperään, multavuuteen, pieneliötoimintaan jne.

Voin tarvittaessa toimittaa empiirisiä todisteita tästä.

Vastine mielipiteeseen 1:

Mielipiteessä on viitattu lainvoimaiseen vedenottamon suoja-aluepäätökseen. Mielipide ei siten koske nähtävillä ollutta pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa. Todetaan kuitenkin, että pohjaveden- ja terveydensuojelun näkökulmasta kielto karjanlannan levityksestä vedenottamon suoja-alueelle on aiheellinen.

Mielipide 2, annettu 10.2.2025

Toivon, että tunnistetut riskit esitetään systemaattisesti niin riskitaulukossa kuin toimenpidetaulukossa. Esitän, että eri riskien suuruutta tai pienuutta avataan ja perustellaan tarkemmin. Nähtävillä olevassa pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa pisteytetään riskejä ja annetaan niille toimenpiteitä. Kaikille

tunnistetuille riskeille ei esitetä toimenpiteitä esim. viljelypalstojen osalta ei esitetä toimenpiteitä tai en sitä huomannut ja puolestaan joillekin pienemmille riskeille esitetään toimenpiteitä.

Suunnitelmassa käsitellään maalämpökaivojen lisäksi maalämmön keruupiirejä eli maalämpöputkistoa, joka asennetaan vaakatasossa pintamaahan. Liitteessä 2. todetaan, että maalämpöpiirin osalta voidaan pohjavesialueilla tehdä harkintaa ja minimivaatimus on 2-3 metrin savikerros asennustason alapuolella. Kielletyn Näsin tekojään alla on yli 10 metriä savimaata. Olisi selkeyttävää esittää toimenpiteet myös maalämmön keruupiireille, jos suunnitelman on tarkoitus auttaa tulevassa maankäytönsuunnittelua.

Näsin tekojään on arvioitu aiheuttavan suuremman riskin (12/100 pistettä) kuin samalle pohjavesialueelle poratut maalämpökaivot (2/100 pistettä), vaikka lainsäädännössä ja tapahtuneisiin vahinkoihin peilaten toimintojen ero on merkittävä. Maalämpökaivot sijaitsevat ilmeisesti lähellä Linnamäen vedenottamoa. Suunnitelmassa ei perustella, että miksi maalämpökaivo aiheuttaa pienemmän riskin kuin Näsin tekojää. Maalämpökaivot pohjavesialueille on lähtökohtaisesti kielletty ja ne edellyttävä vesilain mukaisen luvan.

Suurta maa-alaa vaativien uusien aurinkopaneelikenttien osalta suojelusuunnitelman liitteessä nostetaan esille paljon riskejä kuten käytettävät vaaralliset kemikaalit, pohjaveden muodostumisen heikentyminen ja pintamaiden poisto. Kuitenkin Porvoossa on nyt vireillä aurinkovoimala hankkeita, jotka sijaitsevat osittain pohjavesialueilla ja rajautuvat niihin. Toimenpidetaulukossa tai riskinarviossa ei huomioida aurinkopaneelivoimaloita. Ne tulisi huomioida, jotta suunnitelma ohjaa maankäytönsuunnittelua.

Tekstissä myös kerrotaan, että polttoaineiden jakeluasemalta on todettu kohonneita pitoisuuksia pohjavedessä vuonna 2023. Se vaikuttaa itsestään suuremmalta rikiltä kuin suunnitelmassa on arvioitu. Jakelupiste saa riskipisteitä vain 9/100. Vuoden 2023 jälkeen ei ole montaa seurantaä ehtinyt vielä ollakaan ja kuitenkin aivan vastikään on vaikutuksia pohjavedessä havaittu. On hyvä, että pohjavesialueilla sijaitsevat öljysäiliöt on tunnistettu suureksi riskiksi (Porvoon A 45/100 pistettä) ja niitä selvitetään tarkemmin. Myös pohjavesialueilla asuvien asukkaiden pohjavesitietämyksen kasvattaminen on tunnistettu toimenpiteissä.

Vastine mielipiteeseen 2:

Toimenpidetaulukkoon on lisätty toimenpide viljelypalstoille, jonka mukaan kaikkien on noudatettava viljelypalstojen pitäjiä antamia ohjeita.

Riskinarvioinnin perusteet on avattu kappaleessa 8.2. Riskinarviointia tarkennettiin jo suojelusuunnitelman luonnoksen laatimisen aikana, eikä nyt katsottu tarpeelliseksi tehdä kappaleeseen lisätarkennuksia.

Mielipide maalämmön osalta ei aiheuttanut muutoksia suojelusuunnitelmaan. Erot eri kohteiden riskipisteytyksissä, ja siten riskien suuruuksissa, perustuvat moniin eri kohdekohtaisiin seikkoihin, joita on avattu tarkemmin suojelusuunnitelman kappaleessa 8.2.

Mielipiteen perusteella toimenpidetaulukko on lisätty rivi aurinkopaneelikentille.

Mielipiteessä mainittu polttoaineen jakelupiste sijaitsee pohjavesialueen ulkopuolella, jonka takia sen riskipiste jää pieneksi. Riskipisteytyksen on tarkistanut ELY-keskuksen PIMA-asiantuntija, ja pisteytystä ei katsottu tarpeelliseksi muuttaa.

Kaupunginhallitus, lausunto 13.2.2025

Kaupunginhallitus päätti lausuntonaan esittää täydennystä kohtaan 9.4.4. joka koskee pohjaveden muodostumisalueella sijaitsevaa tekojäärataa: maaperä tulee suojata kaksoisvaipparakenteella tai jollain muulla tavoin huolehtia, ettei pohjavedelle aiheudu minkäänlaista haittaa.

Vastine kaupunginhallituksen lausuntoon:

Suojelusuunnitelman kappaletta 9.4.4. ja toimenpidetaulukkoa on täydennetty lausunnon mukaisesti.

Porvoon kaupungin ympäristöterveysjaosto, lausunto 14.2.2025

Porvoon pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa on käyty kattavasti läpi kunnan pohjavesivarantojen nykytilaa ja pohjaveden laatuun sekä määrälliseen tilaan vaikuttavia tekijöitä. Ympäristöterveysjaosto huomauttaa, että myös Porvoon ympäristöterveydenhuolto on osallistunut Porvoon pohjavesien suojelusuunnitelman tekoon ja kuuluu pohjaveden suojelu -työryhmään. Tämä ei käynyt selkeästi ilmi suunnitelmasta. Ympäristöterveysjaostolla ei ole asiasta muuta huomautettavaa.

Vastine ympäristöterveysjaoston lausuntoon:

Suojelusuunnitelmaan on lisätty tieto, että ympäristöterveydenhuolto on osallistunut suunnitelman laatimiseen.